

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Οδηγός για την Έγκριση Ερευνών

Οκτώβριος 2024

Πίνακας περιεχομένων

ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ.....	1
ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΥΠΟΒΟΛΗΣ ΑΙΤΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ.....	1
ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ.....	3
ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ.....	4
ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	5

Εκπαιδευτικές Έρευνες

Γενικές Πληροφορίες

Εκπαιδευτική έρευνα θεωρείται η συστηματική και μεθοδική διαδικασία διερεύνησης θεμάτων από ερευνητές/τριες που σχετίζονται με την εκπαίδευση και τους/τις μαθητές/τριες, με σκοπό την κατανόηση, τη βελτίωση και την ανάπτυξη εκπαιδευτικών πρακτικών, πολιτικών και θεωριών. Η εκπαιδευτική έρευνα επιδιώκει να παρέχει τεκμηριωμένες γνώσεις και προτάσεις που συμβάλλουν στη βελτίωση της μάθησης και της διδασκαλίας, στην επίλυση εκπαιδευτικών προβλημάτων και στην προώθηση της εκπαιδευτικής καινοτομίας και της συμπερίληψης. Η εκπαιδευτική έρευνα περιλαμβάνει την εφαρμογή ενδεδειγμένων και έγκριτων μεθόδων και τεχνικών για τη συλλογή και ανάλυση δεδομένων, την ανασκόπηση της σχετικής έγκριτης επιστημονικής βιβλιογραφίας, την ανάπτυξη και εφαρμογή τεκμηριωμένων και δεοντολογικά επαρκών ερευνητικών σχεδίων και τη διατύπωση συμπερασμάτων και συστάσεων που μπορούν να επηρεάσουν τη διδακτική πρακτική και την εκπαιδευτική πολιτική.

Οι αρμόδιες υπηρεσίες του Υπουργείου Παιδείας Θρησκευμάτων και Αθλητισμού (Υ.ΠΑΙ.Θ.Α.) και το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΙΕΠ) γνωμοδοτούν σχετικά με αιτήματα που αφορούν στη διεξαγωγή εκπαιδευτικής έρευνας σε σχολικές μονάδες Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και σε δομές εκπαίδευσης που υπάγονται στην αρμοδιότητα του Υ.ΠΑΙ.Θ.Α. [π.χ. Σχολική Μονάδα ή Σχολικά Τμήματα, Δομές Υποδοχής και Εκπαίδευσης Προσφύγων (ΔΥΕΠ), Τμήμα Ένταξης (ΤΕ), Τάξεις Υποδοχής (ΤΥ), Σχολεία Καταστημάτων Κράτησης, Σχολεία Νοσοκομείων, Κέντρα Διεπιστημονικής Αξιολόγησης, Συμβουλευτικής και Υποστήριξης (ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ), κ.ά.] και απευθύνονται σε μαθητές/τριες. Τα αιτήματα αυτά κατατίθενται στις αρμόδιες υπηρεσίες, σύμφωνα με τη διαδικασία που περιγράφεται παρακάτω, με πλήρη τα σχετικά συνοδευτικά δικαιολογητικά έγγραφα, οι οποίες γνωμοδοτούν και κατά περίπτωση εγκρίνουν τη διεξαγωγή της έρευνας.

Δεν εμπίπτει στις αρμοδιότητες των αρμοδίων υπηρεσιών του Υ.ΠΑΙ.Θ.Α. και του ΙΕΠ η έγκριση εκπαιδευτικών ερευνών που αφορούν σε εκπαιδευτικούς ή/και γονείς/κηδεμόνες.

Διαδικασία Υποβολής Αιτημάτων και Γνωμοδότησης

Η διαδικασία υποβολής των δικαιολογητικών που πρέπει να καταθέσει ο/η ερευνητής/τρια ή η ερευνητική ομάδα προς την αρμόδια υπηρεσία για την έγκριση διεξαγωγής έρευνας σε σχολικές μονάδες και άλλες δομές εκπαίδευσης αρμοδιότητας του Υ.ΠΑΙ.Θ.Α. είναι η εξής: Υποβολή της αίτησης των ενδιαφερόμενων, συνοδευόμενη από τα απαραίτητα δικαιολογητικά, κατά περίπτωση:

- στη **Σχολική Μονάδα**, για έρευνες που αφορούν αποκλειστικά και μόνο σε μία σχολική μονάδα, προκειμένου να λάβουν έγκριση από τον/την Διευθυντή/τρια ή τον/την Προϊστάμενο/η της σχολικής μονάδας,
- στη **Διεύθυνση Εκπαίδευσης**, για έρευνες που αφορούν σε περισσότερες από μία (1) σχολικές μονάδες, οι οποίες υπάγονται στην ίδια Διεύθυνση Εκπαίδευσης, προκειμένου να εγκριθούν από τον/την Επόπτη/τρια Ποιότητας της Εκπαίδευσης,

- στη **Περιφερειακή Διεύθυνση Εκπαίδευσης**, για έρευνες που αφορούν σε σχολικές μονάδες, οι οποίες υπάγονται σε περισσότερες από μία (1) Διευθύνσεις Εκπαίδευσης εντός της ίδιας Περιφερειακής Διεύθυνσης Εκπαίδευσης, προκειμένου να εγκριθούν από τον/την Περιφερειακό/ή Επόπτη/τρια Ποιότητας της Εκπαίδευσης.

Για αιτήματα έγκρισης διεξαγωγής εκπαιδευτικών ερευνών που αφορούν σε σχολικές μονάδες που υπάγονται σε περισσότερες από μία Περιφερειακές Διευθύνσεις Εκπαίδευσης αρμόδιος φορέας είναι το **ΙΕΠ**. Τα εν λόγω αιτήματα θα υποβάλλονται από τους/τις ερευνητές/-τριες ή τους επικεφαλής των ερευνητικών ομάδων **αποκλειστικά** σε ηλεκτρονική πλατφόρμα του ΙΕΠ στον ακόλουθο σύνδεσμο:

<https://www.iep.edu.gr/services/eduprogrammes/>

Η εκάστοτε αρμόδια υπηρεσία από τις ως άνω αναφερόμενες γνωμοδοτεί με Πράξη της, εκδίδει απόφαση και ενημερώνει τους/τις αιτούντες/-ούσες. Η έγκριση ισχύει καθ' όλη τη διάρκεια της έρευνας. Απαραίτητη προϋπόθεση είναι να μην υπάρξει στο διάστημα αυτό καμία αλλαγή στον ερευνητικό σχεδιασμό ή μέρη αυτού. Σε περίπτωση οποιασδήποτε αλλαγής στο δείγμα, στα ερευνητικά εργαλεία, στις διεργασίες επιμέρους φάσεων της έρευνας ή σε άλλα στοιχεία του ερευνητικού σχεδιασμού, ο/η ερευνητής/τρια ή η ερευνητική ομάδα θα πρέπει να υποβάλει εκ νέου αίτημα έγκρισης επισημαίνοντας και περιγράφοντας λεπτομερώς και αιτιολογώντας τις αλλαγές στις οποίες έχει προβεί. **Προϋπόθεση αξιολόγησης ενός αιτήματος διεξαγωγής κύριας έρευνας, όταν πρόκειται για διδακτορική έρευνα, είναι να έχει προηγηθεί η πιλοτική εφαρμογή του ερευνητικού σχεδίου, η οποία απαιτεί επίσης έγκριση από την κατά περίπτωση αρμόδια υπηρεσία.**

Βάσει του άρθρου 46, παρ. 3 του Ν. 4589/2019 (ΦΕΚ13/Α/29-1-2019) και του άρθρου 212, παρ. 3 του Ν. 4610/2019 (ΦΕΚ 70/Α/7-5-2019), όσον αφορά στη χορήγηση άδειας για τη διεξαγωγή έρευνας σε σχολικές μονάδες ή δομές εκπαίδευσης αρμοδιότητας του Υ.ΠΑΙ.Θ.Α., ισχύει το εξής:

*«Για έρευνα που διεξάγεται από μέλος του προσωπικού ή φοιτητή Α.Ε.Ι. **δεν απαιτείται** η εισήγηση ή η γνώμη της αρμόδιας υπηρεσίας εφόσον το σχετικό αίτημα συνοδεύεται από εισήγηση της Επιτροπής Δεοντολογίας του οικείου Α.Ε.Ι. ή του Διοικητικού Συμβουλίου του Τμήματος, **όταν πρόκειται για Παιδαγωγικό Τμήμα**, την οποία προσκομίζει στην αρμόδια υπηρεσία που καταθέτει το αίτημα».*

Σύμφωνα με το άρθρο 54 παρ. 4 του Ν. 4589/2019 ως Παιδαγωγικά Τμήματα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΑΕΙ) νοούνται τα εξής:

- τα Παιδαγωγικά τμήματα Δημοτικής Εκπαίδευσης,
- τα Τμήματα Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία,
- τα τμήματα Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής, Ψυχολογίας,
- τα τμήματα Φιλοσοφίας Παιδαγωγικής,
- τα Παιδαγωγικά τμήματα Ειδικής Αγωγής,
- το Παιδαγωγικό Τμήμα Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης
- η Ανώτατη Σχολή Παιδαγωγικής και Τεχνολογικής Εκπαίδευσης (Α.Σ.ΠΑΙ.Τ.Ε.).

Σημειώνεται ότι τα παραπάνω ισχύουν μόνο για τα Παιδαγωγικά Τμήματα ΑΕΙ της ημεδαπής. Στην περίπτωση Παιδαγωγικών Τμημάτων Πανεπιστημιακών Ιδρυμάτων της αλλοδαπής θα πρέπει να υποβάλλεται από τον/την/τους ενδιαφερόμενο/η/ους αίτημα έγκρισης, βάσει των όσων προβλέπονται παραπάνω.

Επισημαίνεται επίσης ότι στην περίπτωση διεξαγωγής ερευνών που αφορούν σε μαθητές/τριες μειονοτικών σχολείων περιοχών της Θράκης ισχύει η παρ. 1 του άρθρου 179

του Ν. 4823/2021 όπου αναφέρεται ότι «Το άρθρο 87 και η παρ. 1 του άρθρου 88 του παρόντος δεν εφαρμόζονται στα μειονοτικά σχολεία του ν. 694/1977 (Α' 264)». Συνεπώς, τα εν λόγω αιτήματα θα πρέπει να απευθύνονται **αποκλειστικά στο ΙΕΠ** και όχι στις αντίστοιχες Διευθύνσεις Α/θμιας και Δ/θμιας Εκπαίδευσης ή στην Περιφερειακή Διεύθυνση Α/θμιας και Δ/θμιας Εκπαίδευσης Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης.

Προϋποθέσεις

Τα αιτήματα των ενδιαφερόμενων υποβάλλονται κατά περίπτωση προς την αρμόδια υπηρεσία (Σχολική Μονάδα, Διεύθυνση Εκπαίδευσης, Περιφερειακή Διεύθυνση Εκπαίδευσης, ΙΕΠ), και αξιολογούνται ως προς τις παρακάτω προϋποθέσεις:

α) Πληρότητα αίτησης και συνοδευτικών δικαιολογητικών

- Πλήρως συμπληρωμένη αίτηση είτε σε έντυπη είτε σε ηλεκτρονική μορφή (στην περίπτωση της ηλεκτρονικής πλατφόρμας του ΙΕΠ).
- Πλήρως συμπληρωμένο Συνοπτικό Δελτίο Έρευνας (σχετικό έντυπο στο Παράρτημα).
- Κατάσταση των σχολείων που έχουν επιλεγεί να λάβουν μέρος στην έρευνα, με τους κωδικούς τους. Ο/Η ερευνητής/τρια πριν υποβάλει το αίτημά του θα πρέπει να έχει επικοινωνήσει με τις σχολικές μονάδες, στις οποίες επιθυμεί να διεξαγάγει την έρευνα, ώστε να εξασφαλίσει τη συναίνεση και συμμετοχή τους.
- Αναλυτικό Σχέδιο Έρευνας (σχετικό έντυπο στο Παράρτημα).
- Βεβαίωση της Τριμελούς Συμβουλευτικής Επιτροπής για τους/τις υποψήφιους/ες διδάκτορες ή βεβαίωση του/της επιβλέποντος/ουσας καθηγητή/τριας για τους/τις μεταπτυχιακούς/ές ή προπτυχιακούς/ές φοιτητές/τριες, στην οποία πρέπει να αναφέρεται ότι οι υπογράφωντες/ουσες έχουν ελέγξει το περιεχόμενο του υποβληθέντος φακέλου και του συνόλου των εγγράφων και ότι εγκρίνουν τις μεθοδολογικές επιλογές της διεξαχθείσας έρευνας.
- Εισήγηση της Επιτροπής Ηθικής και Δεοντολογίας (ΕΗΔΕ) του οικείου ΑΕΙ ή της Συνέλευσης ή του Διοικητικού Συμβουλίου Παιδαγωγικού Τμήματος, για τις περιπτώσεις των ερευνών της παρ. 3 του άρθρου 46 του Ν. 4589/2019 (ΦΕΚ13/Α/29-1- 2019), όπως ισχύει.
- Βιογραφικό σημείωμα στην ελληνική γλώσσα έως πεντακόσιες (500) λέξεις του/της ερευνητή/τριας ή κάθε μέλους στην περίπτωση που η έρευνα σχεδιάζεται να υλοποιηθεί από ερευνητική ομάδα και πρόκειται να επισκεφθεί τις σχολικές μονάδες.
- Έντυπο συναίνεσης των γονέων/κηδεμόνων, το οποίο ο/η ερευνητής/τρια υποχρεούται να διανείμει, μέσω της σχολικής μονάδας, στους γονείς/κηδεμόνες των μαθητών/τριών (σχετικό έντυπο στο Παράρτημα).
- Υπεύθυνη Δήλωση (**αποκλειστικά στο gov.gr**) –εφόσον το ερευνητικό σχέδιο προβλέπει όσα δηλώνονται– σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν. 1599/1986 στην οποία αναφέρονται (αυτολεξεί) τα εξής κατά περίπτωση:

«Η βιντεοσκόπηση/φωτογράφιση/ηχογράφιση των μαθητών/τριών θα γίνει αποκλειστικά για τις ανάγκες της έρευνας με τίτλο «.....».

Τα αρχεία της βιντεοσκόπησης/φωτογράφισης/ηχογράφισης δεν θα χρησιμοποιηθούν για κανέναν άλλο σκοπό παρά μόνο για τις ανάγκες συλλογής και ανάλυσης των ερευνητικών δεδομένων.

Σε καμία περίπτωση δεν θα επιχειρηθεί δημόσια προβολή των αρχείων της

βιντεοσκόπησης/φωτογράφισης/ηχογράφησης στο σύνολό τους ή έστω τμήματος αυτών, στο πλαίσιο οποιασδήποτε ερευνητικής ή ακαδημαϊκής δραστηριότητας του/της ερευνητή/τριας.

Τα αρχεία της βιντεοσκόπησης/φωτογράφισης/ηχογράφησης με τις συνεδρίες των μαθητών/τριών θα καταστραφούν αμέσως μετά τη χρήση τους για τις ανάγκες συλλογής και ανάλυσης των δεδομένων της έρευνας.

Την απόλυτη και αποκλειστική ευθύνη για τη φύλαξη, διαχείριση και καταστροφή των εν λόγω αρχείων φέρει ο/η Επιστημονικώς Υπεύθυνος/η ή Επιβλέπων/ουσα της έρευνας.

Για κάθε μαθητή/τρια που πρόκειται να βιντεοσκοπηθεί/φωτογραφηθεί/ηχογραφηθεί, έχει εξασφαλιστεί από τον/την ερευνητή/τρια η ενυπόγραφη συναίνεση, κατόπιν πλήρους ενημέρωσης, του γονέα ή του κηδεμόνα του/της μαθητή/τριας, για τη διενέργεια της βιντεοσκόπησης/φωτογράφισης/ηχογράφησης.»

- Αναλυτικός φάκελος με **όλα τα απαιτούμενα δικαιολογητικά** σε ηλεκτρονική μορφή (π.χ. pdf, word, zip). Στην περίπτωση της ψηφιακής πλατφόρμας του ΙΕΠ, τα δικαιολογητικά θα αναρτώνται υποχρεωτικά στα αντίστοιχα πεδία υποδοχής της πλατφόρμας.
- Έγγραφο/α έγκρισης προηγούμενων ετών, π.χ. στην περίπτωση ερευνών που περιλάμβαναν πιλοτική εφαρμογή του ερευνητικού σχεδίου κι έχουν λάβει σχετική έγκριση, έχουν ήδη διεξαχθεί και έχρηζαν τροποποιήσεων ως προς το ερευνητικό τους σχέδιο, επαναληπτικές έρευνες, κ.ά.

Κριτήρια Αξιολόγησης

Βάσει των οδηγιών σύνταξης του αναλυτικού σχεδίου των ερευνών, οι οποίες υποβάλλονται προς γνωμοδότηση στην αρμόδια υπηρεσία, αξιολογείται το αίτημα διεξαγωγής έρευνας ως προς τα εξής:

- τη διασφάλιση του σχεδιασμού και της διεξαγωγής της έρευνας σύμφωνα με τις αρχές της επιστημονικής και ερευνητικής δεοντολογίας,
- τη στοιχειοθετημένη τεκμηρίωση σε σχέση με: α) την αναγκαιότητα διεξαγωγής της έρευνας σε σχολείο ή άλλη δομή εκπαίδευσης που υπάγεται στις αρμοδιότητες του Υ.ΠΑΙ.Θ.Α., β) την επιστημονική εγκυρότητα και γ) τη συμβολή της έρευνας σε θέματα εκπαιδευτικού σχεδιασμού και της επιστήμης γενικότερα,
- τον σχεδιασμό και τη διεξαγωγή της έρευνας κατά τρόπο που διασφαλίζει την εύρυθμη λειτουργία του σχολείου και εν γένει το απρόσκοπτο της εκπαιδευτικής διαδικασίας,
- την επιλογή παιδαγωγικά κατάλληλων ερευνητικών εργαλείων,
- την παρουσίαση του σκοπού, των στόχων, του περιεχομένου και της μεθοδολογίας της έρευνας κατά τρόπο σαφή, ολοκληρωμένο και σύμφωνα με τις οδηγίες σύνταξης του αναλυτικού σχεδίου της έρευνας.

Η γνωμοδότηση της αρμόδιας υπηρεσίας συντάσσεται βάσει των παραπάνω επιστημονικών και παιδαγωγικών κριτηρίων.

Κατά τη διαδικασία της γνωμοδότησης, η αρμόδια υπηρεσία ενδέχεται να έρθει σε επαφή με τον/την ερευνητή/τρια, προκειμένου να ζητήσει συμπληρωματικά στοιχεία ή/και διευκρινίσεις.

Σημειώνεται ότι για έρευνες, οι οποίες δεν είναι ενταγμένες σε πανεπιστημιακούς ή άλλους επιστημονικούς φορείς και για τις οποίες ο/οι ερευνητής/ές δεν διαθέτει/ουν τη σχετική με

το αντικείμενο επιστημονική κατάρτιση, οι υπεύθυνοι/ες χρειάζεται να εξασφαλίσουν την απαραίτητη επιστημονική εποπτεία, προκειμένου οι έρευνές τους να εξεταστούν από την αρμόδια υπηρεσία.

Για τους/τις φοιτητές/τριες προπτυχιακού ή μεταπτυχιακού επιπέδου και τους/τις υποψήφιους/ες διδάκτορες ιδιωτικών Κολλεγίων ισχύει ό,τι και για τα δημόσια Πανεπιστημιακά Ιδρύματα.

Αναλυτικό Σχέδιο Έρευνας

Το αναλυτικό σχέδιο της έρευνας αποτελεί απαραίτητο παραστατικό για την αξιολόγηση του ερευνητικού σχεδιασμού στο πλαίσιο των ως άνω αναφερόμενων επιστημονικών και παιδαγωγικών κριτηρίων και πρέπει να περιλαμβάνει τις εξής επιμέρους ενότητες:

- Σκοπός-Στόχοι, Σημασία και Αναγκαιότητα της έρευνας
- Θεωρητική πλαισίωση-Αναφορά σε ελληνική και διεθνή σύγχρονη βιβλιογραφία-δικτυογραφία, καθώς και σε συναφείς με το θέμα έρευνες
- Μεθοδολογία της έρευνας
- Ζητήματα δεοντολογίας
- Ζητήματα οργάνωσης της έρευνας
- Προσδοκώμενα αποτελέσματα και συμβολή της έρευνας στην προώθηση της εκπαίδευσης και γενικότερα της επιστήμης.

Αναλυτικότερα, οι παραπάνω ενότητες έχουν ως εξής:

Σκοπός-Στόχοι, Σημασία και Αναγκαιότητα της έρευνας

Περιγράφεται με σαφήνεια ο σκοπός της έρευνας, οι στόχοι, η σημασία και η αναγκαιότητα διεξαγωγής της.

Θεωρητική πλαισίωση – Αναφορά σε προηγούμενες έρευνες

Περιγράφεται συνοπτικά το θεωρητικό πλαίσιο της έρευνας και γίνεται η απαραίτητη βιβλιογραφική τεκμηρίωση με επαρκείς και κατάλληλες αναφορές σε σχετικές έγκριτες έρευνες της ισχύουσας βιβλιογραφίας.

Διατυπώνονται με σαφήνεια τα ερευνητικά ερωτήματα ή/και οι ερευνητικές υποθέσεις. Επιβάλλεται η διατύπωση των ερευνητικών ερωτημάτων/υποθέσεων να πραγματοποιείται σε αντιστοιχία με τον σκοπό, τους στόχους, την αναγκαιότητα και τις συναφείς με το θέμα έρευνες.

Μεθοδολογία της έρευνας

Στην ενότητα αυτή περιγράφεται η μεθοδολογία της έρευνας (π.χ. έρευνα επισκόπησης, μελέτη περίπτωσης, πειραματική ή οιονεί πειραματική έρευνα, έρευνα δράσης, εθνογραφική έρευνα κ.ά.). Αν ο ερευνητικός σχεδιασμός περιλαμβάνει φάσεις διεξαγωγής της έρευνας (π.χ. πιλοτική, κύρια έρευνα, επαναληπτική έρευνα-follow up), πρέπει να

δηλώνονται με σαφήνεια.

Δειγματοληψία

Γίνεται λεπτομερής αναφορά στη διαδικασία της δειγματοληψίας και συγκεκριμένα στα εξής: α) στη μέθοδο και την τεχνική δειγματοληψίας, β) στο μέγεθος του δείγματος και γ) στην τεκμηρίωση των κριτηρίων επιλογής του δείγματος.

Ερευνητικά Εργαλεία

Περιγράφονται τα ερευνητικά εργαλεία (π.χ. συμμετοχική παρατήρηση, ερωτηματολόγιο, συνέντευξη, ομάδα εστίασης, ερευνητικό ημερολόγιο) και αναφέρονται οι μέθοδοι καταγραφής (βλ. και παρακάτω στα ζητήματα δεοντολογίας). Οι ερευνητές/τριες οφείλουν να δημιουργούν ή/και να επιλέγουν ερευνητικά εργαλεία που αντιστοιχούν στον σκοπό, τους στόχους τα ερευνητικά ερωτήματα ή/και τις ερευνητικές υποθέσεις της έρευνας που αναλαμβάνουν, καθώς και να τα υποβάλουν στην τελική τους μορφή.

Κριτήρια Αξιολόγησης των ερευνητικών εργαλείων

Τα ερευνητικά εργαλεία πρέπει:

- α.** να είναι ανώνυμα, ώστε να διασφαλίζεται η προστασία των συμμετεχόντων/ουσών στην έρευνα,
- β.** να είναι κατάλληλα για την ομάδα-στόχο τόσο από άποψη διατύπωσης όσο και από άποψη περιεχομένου και έκτασης,
- γ.** να είναι διατυπωμένα σε σωστό νεοελληνικό λόγο και να μην έχουν τυπογραφικά, ορθογραφικά και συντακτικά λάθη,
- δ.** να μην παροτρύνουν/νομιμοποιούν –έστω και έμμεσα– την υιοθέτηση αντικοινωνικών ή αυτοκαταστροφικών συμπεριφορών,
- ε.** να μην περιλαμβάνουν οτιδήποτε μπορεί με οποιονδήποτε τρόπο να προσβάλει μαθητές/τριες, εκπαιδευτικούς, γονείς/κηδεμόνες ή κοινωνικές ομάδες,
- στ.** να είναι απαλλαγμένα από οποιοδήποτε στοιχείο άμεσης ή έμμεσης διαφήμισης,
- ζ.** να υποβάλλονται στην τελική τους μορφή. Στην περίπτωση που τα εργαλεία τα οποία χρησιμοποιούνται είναι μεταφρασμένα στα ελληνικά, πρέπει να συνοδεύονται και από την πρωτότυπη εκδοχή τους. **Ψυχομετρικά εργαλεία**

Όσον αφορά, ιδιαίτερα, στη συμπερίληψη ψυχομετρικών εργαλείων στα εργαλεία της έρευνας, επισημαίνεται ότι η χρήση τους για συλλογή ερευνητικών δεδομένων υπόκειται στους σχετικούς με το ζήτημα αυτό κανόνες δεοντολογίας που είναι σε μεγάλο βαθμό κοινοί σε όλες τις επιστημονικές ενώσεις παγκοσμίως.

Λαμβάνοντας υπόψη τους κανόνες της ερευνητικής δεοντολογίας, σε ό,τι αφορά στα ψυχομετρικά εργαλεία θα πρέπει να αναφέρονται τα εξής:

- τι ανιχνεύει η εκάστοτε ψυχομετρική δοκιμασία, για ποιον σκοπό πρέπει να χρησιμοποιηθεί, καθώς και στο ποια είναι τα χαρακτηριστικά της,
- τα στοιχεία σχετικά με την ύπαρξη ή μη στάθμισης, την αξιοπιστία και την εγκυρότητα της εκάστοτε κλίμακας και συνοπτική αναφορά στις συναφείς με το θέμα της έρευνας προηγούμενες ερευνητικές εργασίες στις οποίες έχει χρησιμοποιηθεί,

- τα τεκμήρια σχετικά με την εκπαίδευση του/της ερευνητή/τριας και τις δεξιότητες που κρίνονται απαραίτητες για την κατάλληλη χρήση του εργαλείου, σύμφωνα με τα όσα προβλέπονται στο σχετικό συνοδευτικό εγχειρίδιο, και με την άδεια χορήγησης του εργαλείου,
- τα στοιχεία σχετικά με τον πληθυσμό στον οποίο έχει σταθμιστεί το εκάστοτε εργαλείο, αλλά και τον πληθυσμό για τον οποίο έχει κατασκευαστεί.

Σημειώνεται ότι σε αρκετές περιπτώσεις, οι ερευνητές/τριες δεν έχουν στη διάθεσή τους ψυχομετρικά εργαλεία σταθμισμένα στους πληθυσμούς στους οποίους απευθύνεται η έρευνά τους. Στις περιπτώσεις αυτές, ενδέχεται να επιχειρήσουν να προσαρμόσουν ανάλογα τον τρόπο χορήγησης και ερμηνείας των εργαλείων αυτών. Κατά παρόμοιο τρόπο, είναι αναγκαίο να αναφέρουν στο αναλυτικό σχέδιο έρευνας τις αλλαγές που πραγματοποίησαν, καθώς επίσης και τα στάδια της διαδικασίας προσαρμογής. Μέριμνα πρέπει να ληφθεί και για την αναφορά σε ενδεχόμενους περιορισμούς που απορρέουν από μια τέτοια διαδικασία.

Έρευνες με χρήση ιατρικών οργάνων για συλλογή σωματομετρικών δεδομένων

Για έρευνες που αφορούν στη χρήση ιατρικών οργάνων και ψηφιακών μέσων για συλλογή σωματομετρικών δεδομένων ή για άλλο ερευνητικό σκοπό, η αρμόδια υπηρεσία **δεν γνωμοδοτεί**, καθώς δεν συναρτώνται με παιδαγωγικό περιεχόμενο, δεν σχετίζονται με ζητήματα παιδαγωγικής καταλληλότητας και, υπό αυτήν την έννοια, δεν τεκμηριώνεται η παιδαγωγική τους σκοπιμότητα, βάσει της παρ. 2 της Πράξης υπ' αρ. 47/16-11-2017, όπως τροποποιήθηκε με την υπ' αρ. 16/12-04-2018 Πράξη του Δ.Σ. του ΙΕΠ.

Άλλα θέματα

Σε περιπτώσεις που ο σχεδιασμός της έρευνας περιλαμβάνει παρέμβαση, είναι αναγκαίο να γίνεται σαφής περιγραφή του περιεχομένου και του τρόπου εφαρμογής της παρέμβασης.

Στο πλαίσιο της τεκμηρίωσης της ερευνητικής μεθοδολογίας, πρέπει να αναφέρονται ζητήματα αξιοπιστίας, εγκυρότητας και ενδεχόμενης γενίκευσης των αποτελεσμάτων.

Η παρουσία του/της εκπαιδευτικού της τάξης ή εκπαιδευτικών του σχολείου κρίνεται απαραίτητη σε όλες τις φάσεις και τα στάδια διεξαγωγής και συλλογής δεδομένων της έρευνας.

Χρονική Διάρκεια διεξαγωγής της έρευνας

Στο πλαίσιο της περιγραφής της μεθοδολογίας είναι απαραίτητο να συμπεριληφθεί αναφορά στην εκτίμηση των ωρών απασχόλησης των μαθητών/τριών είτε εντός είτε εκτός ωρολογίου προγράμματος. Η χρονική διάρκεια διεξαγωγής κάθε έρευνας εντός ωρολογίου προγράμματος **δεν θα πρέπει να υπερβαίνει τις δύο (2) διδακτικές ώρες**. Στην περίπτωση που υπερβαίνει τις δύο (2) διδακτικές ώρες το αίτημα θα εκτιμάται κατά περίπτωση, εφόσον στοιχειοθετείται επαρκώς η τεκμηρίωση της αναγκαιότητας του χρόνου απασχόλησης των μαθητών/τριών που θα συμμετάσχουν στην έρευνα, καθώς και η συμβολή της έρευνας στην πρόωθηση της εκπαίδευσης και της επιστήμης γενικότερα.

Ζητήματα δεοντολογίας

Όσον αφορά στα ζητήματα δεοντολογίας, είναι αναγκαία η στοιχειοθετημένη και διεξοδική αναφορά στα κάτωθι:

- α) τη διασφάλιση της ενημερωμένης συγκατάθεσης των συμμετεχόντων/ουσών στην έρευνα και των γονέων/κηδεμόνων των μαθητών/τριών, εφόσον η έρευνα απευθύνεται σε ανήλικους/ες μαθητές/τριες,
- β) τη διασφάλιση της ανωνυμίας των συμμετεχόντων/ουσών στην έρευνα και της προστασίας, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία, των ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων τους,
- γ) την πρόβλεψη της δυνατότητας των συμμετεχόντων/ουσών στην έρευνα να διακόψουν τη συμμετοχή τους σε οποιοδήποτε στάδιο διεξαγωγής της,
- δ) την προστασία των συμμετεχόντων/ουσών στην έρευνα από την έκθεση σε πιθανό σωματικό ή ψυχολογικό κίνδυνο, ή ταλαιπωρία ή άλλες δυσμενείς για τους/τις ίδιους/ες και τους οικείους τους επιπτώσεις στο πλαίσιο της συμμετοχής τους στην ερευνητική διαδικασία.

Ειδικότερα:

Όσον αφορά στο **(α)** δηλαδή **στη διασφάλιση της ενημερωμένης συγκατάθεσης των συμμετεχόντων/ουσών στην έρευνα και των γονέων και κηδεμόνων των μαθητών/τριών**, εφόσον η έρευνα απευθύνεται σε ανήλικους/ες μαθητές/τριες, ο/η ερευνητής/τρια είναι υποχρεωμένος/η να ενημερώσει τους/τις συμμετέχοντες/ουσες μαθητές/τριες στην έρευνα και τους γονείς/κηδεμόνες τους και να διασφαλίσει ότι κατανοούν πλήρως:

- τους σκοπούς της έρευνας,
- τη διαδικασία της έρευνας στην οποία πρόκειται να εμπλακούν,
- τη διασφάλιση της ανωνυμίας τους και του εμπιστευτικού χαρακτήρα των δεδομένων,
- τους λόγους για τους οποίους είναι απαραίτητη η συμμετοχή τους,
- τον προαιρετικό χαρακτήρα της συμμετοχής τους,
- τη δυνατότητά τους να αποχωρήσουν σε οποιοδήποτε στάδιο διεξαγωγής της έρευνας.

Για τη διασφάλιση της ενημερωμένης συγκατάθεσης των συμμετεχόντων/ουσών μαθητών/τριών στην έρευνα και των γονέων/κηδεμόνων τους, ο/η ερευνητής/τρια συντάσσει σχετική επιστολή την οποία ενσωματώνει στο αναλυτικό σχέδιο της έρευνας. **Η επιστολή ενημέρωσης και εξασφάλισης της ενημερωμένης συγκατάθεσης στην έρευνα αποτελεί απαραίτητο έγγραφο για τη διαδικασία της γνωμοδότησης.**

Πέρα από το τυπικό μέρος της εξασφάλισης, μέσω σχετικής επιστολής, της ενημερωμένης συγκατάθεσης των συμμετεχόντων/ουσών μαθητών/τριών στην έρευνα και των γονέων/κηδεμόνων τους, **κρίνεται απαραίτητο να λαμβάνεται μέριμνα από πλευράς του/της ερευνητή/τριας για την εναρμόνιση της διεξαγωγής της έρευνάς του/της με τα Άρθρα 3 και 12 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του παιδιού**, τα οποία προβλέπουν ότι: α) σε όλες τις ενέργειες που αφορούν στα παιδιά, θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη πρωτίστως το συμφέρον του παιδιού (άρθρ. 3) και β) θα πρέπει να διασφαλίζεται το δικαίωμα στα παιδιά που είναι σε θέση να διατυπώνουν τις απόψεις τους, να τις εκφράζουν ελεύθερα, λαμβάνοντας υπόψη την ηλικία και την ωριμότητά τους (άρθρ. 12).

Σε περίπτωση που η έρευνα απευθύνεται σε μαθητές/τριες με νοητική ή άλλη αναπηρία, οι οποίοι/ες αντιμετωπίζουν δυσκολίες με τους συνήθεις τρόπους προφορικής και γραπτής

επικοινωνίας, ο φορέας γνωμοδότησης, λαμβάνοντας υπόψη α) τις κατευθύνσεις για την ερευνητική δεοντολογία διεθνών οργανισμών για την εκπαιδευτική έρευνα και β) τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία, θα πρέπει να εξετάσει αν ο/η ερευνητής/τρια έχει μεριμνήσει στο πλαίσιο του ερευνητικού σχεδιασμού για την αξιοποίηση εναλλακτικών τρόπων επικοινωνίας, που θα διευκολύνουν τη λήψη αυθεντικών απαντήσεων σε σχέση με την προαιρετική συμμετοχή ή την αποχώρηση των συμμετεχόντων/ουσών μαθητών/τριών με αναπηρία σε οποιοδήποτε στάδιο διεξαγωγής της έρευνας. Για τον σκοπό αυτό, ο/η ερευνητής/τρια μπορεί, επιπροσθέτως, να επιδιώξει και τη συνεργασία του/της εκπαιδευτικού Γενικής ή/και Ειδικής Εκπαίδευσης της σχολικής μονάδας στην οποία διεξάγεται η έρευνα. Σημειώνεται ότι η μέριμνα αυτή λαμβάνεται συμπληρωματικά προς την εξασφάλιση της ενημερωμένης συγκατάθεσης των γονέων/κηδεμόνων των μαθητών/τριών με αναπηρία η οποία κρίνεται ως απολύτως απαραίτητη.

Τέλος, αναμένεται ότι θα λαμβάνεται κάθε μέριμνα από πλευράς του/της ερευνητή/τριας, ώστε η έρευνα να διεξάγεται σε συνεννόηση και με τη συνεργασία της Διεύθυνσης και του Συλλόγου Διδασκόντων/ουσών της εκάστοτε σχολικής μονάδας.

Σε σχέση με τη **διασφάλιση της ανωνυμίας των συμμετεχόντων/ουσών μαθητών/τριών στην έρευνα και της προστασίας, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία περί ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων**, [(Ν. 4624/2019 «Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, μέτρα εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και ενσωμάτωση στην εθνική νομοθεσία της Οδηγίας (ΕΕ) 2016/680 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016 και άλλες διατάξεις», Γενικός Κανονισμός Προστασίας Δεδομένων (ΕΕ) 2016/679 «για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της οδηγίας 95/46/ΕΚ»)], ο/η ερευνητής/τρια περιγράφει λεπτομερώς την μέριμνα που θα λάβει, ώστε να διασφαλιστεί, σε κάθε στάδιο της Έρευνας (συλλογή, επεξεργασία και δημοσιοποίηση), η ανωνυμία όλων των εμπλεκόμενων σε αυτήν και να μεταχειριστεί τα ερευνητικά δεδομένα ως απολύτως απόρρητα.

Ειδικά για τις περιπτώσεις ερευνών στις οποίες ως μέθοδος καταγραφής των ερευνητικών δεδομένων προτείνεται η βιντεοσκόπηση, η φωτογράφιση ή η ηχογράφιση μαθητών/τριών μέσα στην τάξη ή στους χώρους του σχολείου, επισημαίνουμε τα εξής:

Ως μέθοδοι καταγραφής, η βιντεοσκόπηση, η φωτογράφιση και η ηχογράφιση εγείρουν σοβαρά ζητήματα προστασίας της ανωνυμίας και των προσωπικών δεδομένων των μαθητών/τριών.

Για τον λόγο αυτό, σε εξαιρετικές περιπτώσεις και μόνο όταν στο αναλυτικό σχέδιο έρευνας περιλαμβάνεται σαφής και πλήρως εμπεριστατωμένη αιτιολόγηση σχετικά με την αναγκαιότητα υιοθέτησης αυτών των μεθόδων καταγραφής στο πλαίσιο του μεθοδολογικού σχεδιασμού της εκάστοτε έρευνας, τότε μόνο είναι δυνατό να εξεταστεί το ενδεχόμενο αποδοχής της βιντεοσκόπησης/ φωτογράφισης/ηχογράφισης, **υπό τις εξής προϋποθέσεις:**

- ο/η ερευνητής/τρια θα κάνει ρητή αναφορά αυτών των μεθόδων στην επιστολή ενημέρωσης και εξασφάλισης της συγκατάθεσης των γονέων/κηδεμόνων των

μαθητών/τριών για τη συμμετοχή των παιδιών τους στην έρευνα και

- ο/η ερευνητής/τρια θα καταθέσει ως δικαιολογητικό της έρευνας Υπεύθυνη Δήλωση (**αποκλειστικά στο gov.gr**) του Ν. 1599/1986 στην οποία κατά περίπτωση θα αναφέρονται τα εξής:

α. Η βιντεοσκόπηση/φωτογράφιση/ηχογράφιση των μαθητών/τριών θα γίνει αποκλειστικά για τις ανάγκες της έρευνας με τίτλο «.....».

β. Τα αρχεία της βιντεοσκόπησης/φωτογράφισης/ηχογράφησης δεν θα χρησιμοποιηθούν για κανέναν άλλο σκοπό παρά μόνο για τις ανάγκες συλλογής και ανάλυσης των ερευνητικών δεδομένων.

γ. Σε καμία περίπτωση δεν θα επιχειρηθεί δημόσια προβολή των αρχείων της βιντεοσκόπησης/φωτογράφισης/ ηχογράφησης στο σύνολό τους ή έστω τμήματος αυτών, στο πλαίσιο οποιασδήποτε ερευνητικής ή ακαδημαϊκής δραστηριότητας του/της ερευνητή/τριας.

δ. Τα αρχεία της βιντεοσκόπησης/φωτογράφισης/ηχογράφησης με τις συνεδρίες των μαθητών/τριών θα καταστραφούν αμέσως μετά τη χρήση τους για τις ανάγκες συλλογής και ανάλυσης των δεδομένων της έρευνας.

ε. Την απόλυτη και αποκλειστική ευθύνη για τη φύλαξη, διαχείριση και καταστροφή των εν λόγω αρχείων φέρει ο/η ερευνητής/τρια, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία.

στ. Για κάθε μαθητή/τρια που πρόκειται να βιντεοσκοπηθεί/φωτογραφηθεί/ηχογραφηθεί, έχει εξασφαλιστεί από τον/την ερευνητή/τρια η ευπόγραφη συγκατάθεση, κατόπιν πλήρους ενημέρωσης, του γονέα/κηδεμόνα του/της, για τη διενέργεια της βιντεοσκόπησης/φωτογράφισης/ηχογράφησης.

Σε περίπτωση κατά την οποία ο/η ερευνητής/τρια για εξειδικευμένους επιστημονικούς λόγους (αναφέρουμε ενδεικτικά την περίπτωση της μουσικοκινητικής ή κιναισθητικής αγωγής), χρειάζεται να κοινοποιήσει ή να παρουσιάσει τμήματα ή το σύνολο της βιντεοσκοπημένης έρευνάς του στην επιστημονική κοινότητα (σε συνέδρια, ημερίδες, επιμορφώσεις), τότε απαιτείται, εκτός της ευπόγραφης συγκατάθεσης των γονέων/κηδεμόνων, να τηρούνται οι κείμενες διατάξεις περί Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων.

Τέλος, όσον αφορά στην προστασία των συμμετεχόντων/ουσών μαθητών/τριών στην έρευνα από την έκθεση σε πιθανό σωματικό ή ψυχολογικό κίνδυνο, ή ταλαιπωρία ή άλλες δυσμενείς για τους/τις ίδιους/ες επιπτώσεις στο πλαίσιο της συμμετοχής τους στην ερευνητική διαδικασία, επισημαίνονται τα εξής:

Σε περιπτώσεις ερευνών κατά τις οποίες οι μαθητές/τριες υποβάλλονται σε οποιαδήποτε σωματική άσκηση, εκτός από την επιστολή της ενημερωμένης συγκατάθεσης του γονέα/κηδεμόνα, είναι αναγκαίο να εξασφαλίζεται ότι στα αρχεία του σχολείου έχει κατατεθεί συμπληρωμένο το Ατομικό Δελτίο Υγείας του/της Μαθητή/τριας (ΑΔΥΜ). Σημειώνεται ότι σε περίπτωση που η επιβάρυνση του/της μαθητή/τριας στο πλαίσιο της διενέργειας των σωματικών ασκήσεων κριθεί αυξημένη, η αρμόδια υπηρεσία που γνωμοδοτεί επιφυλάσσεται να ζητήσει από τον/την ερευνητή/τρια να συμπεριλάβει στα απαιτούμενα δικαιολογητικά για τη συμμετοχή του/της μαθητή/τριας, επιπροσθέτως των παραπάνω και σχετική βεβαίωση από καρδιολόγο ή/και παιδίατρο-παθολόγο.

Η αξιοποίηση υλικών ανταμοιβών ως κινήτρων για τη συμμετοχή των μαθητών/τριών στην έρευνα θα πρέπει να εφαρμόζεται με εξαιρετική προσοχή και να αποφεύγονται επιλογές οι οποίες ενδεχομένως έχουν ανεπιθύμητα αποτελέσματα. Επιπροσθέτως, στο παραπάνω

πλαίσιο, επισημαίνεται ότι η αξιοποίηση υλικών ανταμοιβών ως κινήτρων για τη συμμετοχή των μαθητών/τριών κατά τη διεξαγωγή της έρευνας θεωρείται προβληματική από την άποψη της ενδεχόμενης μεροληψίας στη δειγματοληψία ή στις απαντήσεις των συμμετεχόντων/ουσών.

Εκπαιδευτικοί οι οποίοι/ες αναλαμβάνουν τον ρόλο του/της ερευνητή/τριας σε έρευνα δράσης που διεξάγεται εντός του χώρου εργασίας τους οφείλουν, επίσης, να εξασφαλίσουν τη συγκατάθεση των γονέων/κηδεμόνων των συμμετεχόντων/ουσών μαθητών/τριών, εξηγώντας τον διπλό ρόλο που αναλαμβάνουν μέσα στη σχολική τάξη και διασφαλίζοντας την ανωνυμία των συμμετεχόντων/ουσών μαθητών/τριών, όπως περιγράφεται παραπάνω.

Τέλος, σημειώνεται ότι ο/η ερευνητής/τρια πρέπει να μεριμνά για τη συμβατότητα της διαδικασίας συλλογής των ερευνητικών δεδομένων με τις διεθνείς συνθήκες και συμβάσεις οι οποίες σχετίζονται με τα ανθρώπινα δικαιώματα στην εκπαίδευση.

Ζητήματα οργάνωσης της έρευνας

Αναφέρονται:

- α) ο φορέας στον οποίο υπάγεται ο/η ερευνητής/τρια που διεξάγει την Έρευνα,,
- β) ο φορέας χρηματοδότησης της έρευνας (εφόσον υφίσταται χρηματοδότηση) και
- γ) το χρονοδιάγραμμα διεξαγωγής της έρευνας στις σχολικές μονάδες ή δομή εκπαίδευσης αρμοδιότητας του Υ.ΠΑΙ.Θ.Α.

Στις περιπτώσεις που, σύμφωνα με τον ερευνητικό σχεδιασμό, η έρευνα διεξάγεται σε φάσεις, θα πρέπει να λαμβάνεται μέριμνα ώστε στο χρονοδιάγραμμα διεξαγωγής να περιγράφονται με σαφήνεια οι φάσεις υλοποίησης της έρευνας.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα και συμβολή της έρευνας στην προώθηση της εκπαίδευσης και γενικότερα της επιστήμης

Στην ενότητα αυτή περιγράφονται τα προσδοκώμενα αποτελέσματα της έρευνας σε αντιστοιχία με τον ερευνητικό σκοπό και τα ερευνητικά ερωτήματα ή τις ερευνητικές υποθέσεις. Σε αυτό το πλαίσιο περιγράφεται και η συμβολή της έρευνας στην προώθηση της εκπαίδευσης και της επιστήμης γενικότερα, σε αντιστοιχία και με τη συνοπτική ανασκόπηση των προηγούμενων ερευνών.